

УДК 7.071.1(438.42)

*Мариніна Г. – викл.-методист
Сарненського пед. коледжу РДГУ*

ПОГОРИНСЬКЕ ПОЛІССЯ У ЖИТТЄВІЙ ДОЛІ І ТВОРЧОСТІ АВЕНІРА КОЛОМИЙЦЯ

Для багатьох із нас значимими стали літературні відкриття останнього часу про життя і творчість відомого у 30-х роках ХХ ст. українського поета, прозаїка, драматурга, театрального режисера, музиканта, укладача шкільних підручників з мови і літератури, редактора Авеніра Коломийця.

Перше в Україні видання творів А.Коломийця «Жити так, щоб не гасла жадоба краси...» видало рівненське видавництво «Азалія». Письменник, друг і соратник Уласа Самчука, А.Коломиєць повертається в Україну зусиллями своїх земляків.

Закінчив Клеванське духовне училище, Волинську духовну семінарію, теологічний факультет Варшавського університету й інститут театрального мистецтва. Його викладачами були професори В.Біднов, П.Зайцев, Ф.Кульчинський. А.Коломиєць був улюбленим студентом професора І.Огієнка. За універсальність таланту нашого земляка називають «волинським Франком».

Полемічними є дослідження та біографічні довідки А.Антончика, Г.Дем'янчука, М.Пшеничного, В.Мазаного, В.Рожка, Б.Столярчука про місце народження А.Коломийця.

Краєзнавець А.Антончик [2; 4] твердить, що його батьківщина – с. Бережниця Дубровицького району; журналіст В.Мазаний [5; 61] стверджує, що це село Городець Володимирецького р-ну, а в «Енциклопедії українознавства» [4; 1084] зазначається, що Коломиєць А. – журналіст і письменник родом із Волині. Сам же письменник в автобіографії пише, що народився на Сарненщині. Зазначимо при цьому, що містечко Бережниця після 1921 року належало до Сарненського повіту. Очевидно, що місце народження було загадкою і для самого письменника, адже на восьмому році життя він залишився без матері і батька.

Упевнено можна сказати, що А.Коломиєць був корінним мешканцем Бережниці; тут жила його родина, тут він навчався у церковно-приходській школі, яку закінчив з відзнакою, тут формувалася його світогляд.

Великий інтерес викликають дослідження обставин формування письменницького таланту та його ідейних переконань.

У такій недалекій від Сарн Бережниці (15 км) на той час дві третини населення становила єврейська громада; в містечку було 5 синагог, своє самоврядування, початкові навчальні заклади, випускали навіть свої бережницькі гроші.

Польська община, що проживала в селі, мала величний костел святого Рафаїла, що містив цінні мистецькі шедеври та багату бібліотеку.

Українське ж населення Бережниці відзначалось волелюбністю. За народними переказами двоє бережничан Плиска та Жмурика були послані громадою до імператриці Катерини II за справедливістю. Один дорогою помер, а другий повернувся з грамотою в якій значилося, що міщани Бережниці залишаються вільними.

На початку ХХ ст. студент М.Карначевський привозить із Мінська своїм землякам «Кобзар» Шевченка, що стало важливою подією. Люди сім'ями збиралися послухати читання цієї незвичайної книги.

Навчаючись у Варшаві і приїжджаючи до Бережниці, А.Коломиєць гуртує навколо себе патріотів і в 20-х роках в селі виникає товариство «Просвіта», яке швидкими темпами переростає в осередок регіонального значення. Саме Авенір зумів добитися у 1932 році дозволу на вивчення української мови в Бережницькій школі і відкриття хати-читальні та функціонування окремого відділу літератури для дітей, яким користувалися також діти Кураша, Теклівки, Нивецька, Ремчиць, Орв'яниці. Ще й сьогодні з великою пошаною

говорять нащадки про коло бережничан, які входили в оточення А. Коломийця:

– Юрчук Мусій Северинович – голова товариства «Просвіта». Саме від нього у 1931 році письменник отримав «Острозьку Біблію» з дарчим надписом князів Острозьких для церкви Різдва Богородиці в містечку Бережниця. Цю реліквію у Варшаві згодом було конфісковано.

– Сікідін Трифон Пархомович, у «Просвіті» був бібліотекарем, а ще в його хаті був детекторний приймач, на стіні висіли портрети Т. Шевченка, Симона Петлюри, тризуб і триптих Івана Богуна.

– Никитюк Григорій Прокопович – керівник просвітянського хору, яким захоплювався Коломиєць. Молодий, вродливий Г. Никитюк керував хором, що мав чудові голоси, не менш чудові костюми, за кількістю виступів побив рекорди на всьому терені Сарненського повіту. Його дух підтримав і драматичний гурток, що готував вистави з української класики і дещо з доробку А. Коломийця.

Поетична кар'єра Авеніра Коломийця розпочалася з «Літературно-наукового вісника» Д. Донцова. Він був серед українських письменників, котрі 1929 року у Варшаві об'єдналися навколо Є. Маланюка та Ю. Липи, створивши нову літературну громаду під назвою «Танк». Коломиєць чудово малював, займався виготовленням бандур, у Дубні створив музичний інститут ім. Леонтовича. На жаль, про Авеніра Коломийця і його творчість досі не знає переважна більшість наших співвітчизників.

Ім'я автора було замовчуване в радянський час, адже з 1939 року органи НКВС зарахували його до розряду українських буржуазних націоналістів.

А. Коломиєць після Другої світової війни опинився в Австрії, де й помер, а його сім'я емігрувала в Австралію.

Та де б не був Авенір Коломиєць, невмирущою в його серці була любов до рідної землі, до України.

– *О краю мій, убоге Погориння,*

Поля моїх дідів, сіножаті й піски – писав у вірші «О краю мій»; а в іншому – «Кохай рідну хату» гучним акордом добра додавав:

Село своє рідне ти щиро кохай.

Люби його пісню і мову;

Те зілля пахуче, що вкрило ввесь гай,

Ту річку, і ліс, і діброву.

Кохай рідну хату, той рідний поріг,

Маленьку свою батьківщину, –

Щоб потім, дорослим, любити ти міг

Народ свій, свою Україну!

І чи не кожному жителю у бувшому містечку нашого Полісся відомі віршовані рядки Коломийця:

І схтілось помінять модерні кам'яниці

На стріхи і тини моєї Бережниці.

Лише в 2011 році до 65-ї річниці смерті (21 липня 1946 р.) А. Коломийця в Австралії за ініціативи синів автора Ждана і Тараса та за підтримки місцевої української діаспори були видані книги: «Антологія поезій», «Літературні твори», «Збірка матеріалів про життя і діяльність українського письменника і режисера», «Шевченкова ера». Упорядник цих книг – син А. Коломийця, Ждан люб'язно надіслав їх Рівненській обласній науковій бібліотеці та бібліотекам Бережницької і Городецької загальноосвітніх шкіл. Видання містять інформацію, що відкриває нові сторінки його біографії і творчості; в них вміщено багато цікавих фотографій із сімейного архіву родини, що дозволить ширше популяризувати і пропагувати творчість славного сина волинського краю.

Список використаної літератури

1. *Авенір Коломиєць* // Літературна Рівненщина: довідник. – Рівне, 2003. – 32 с.
2. *Антончик А.* Авенір Коломиєць з Бережниць та його оточення / А.Антончик // Західне Полісся: історія та культура: Матеріали краєзн. конф., присвячених 35-річчю утворення Сарненського іст.-етногр. музею та 100-річчю від дня народження письменника Б.Шведа. – Рівне: Видавець О.Зень. – 2009. – Вип. III. – С. 134-144.
3. *Дем'янчук Г.С.* Воскреслі для життя: Літературні силуети / Г.С. Дем'янчук; ред. С.Шевчук. – Рівне: Оріанна, 1998. – 120 с.
4. *Коломиєць Авенір* // Енциклопедія українознавства. – К., 1996. – Т. 3.
5. *Мазаний В.* Из Городецького грона / В.Мазаний. – Рівне, 2010.
6. *Рожко В.* ...Бо брат твій ожив і знайшовся / В.Рожко // Дубровицький вісник. – 2007. – № 1/29 груд. – 5 січ. – С. 6. – Закінчення. (Поч. у № 51, 2006 р.).
7. *Столярчук Б.Й.* Коломиєць Авенір Каленикович / Б.Й. Столярчук // Столярчук Б. Митці Рівненщини: енциклопедичний довідник. – Рівне, 1997. – С. 155.
8. *Шевчук Л.* Велика родина Авеніра Коломиєця / Л.Шевчук // Вісник Дубенщини. – 2006. – № 76-77. – 21 верес. – С. 2.

Резюме

Прослідковано версії про місце народження А.Коломиєця, з'ясовано суспільно-історичні обставини, що мали вплив на формування письменницького таланту.

Ключові слова: краєзнавство, просвітництво, еміграція.

Summary***Marinina G. Pogorin of Polesye in a vital fate and to work of Abner Kolomiyets'***

Different versions of A.Kolomiyets' birthplace, social-historical events that influenced the development of his talent as a writer and his ideological convictions as a «singer» of Pogorin region are taken into account in this article.

Key words: study of a particular region, education, emigration.

Надійшла до редакції 11.10.2012 р.